

Številka: Up-124/16-31

Datum: 27. 10. 2017

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložil A. B., C., ki ga zastopa Žiga Peternel, odvetnik v Ljubljani, na seji senata 18. septembra 2017 in v postopku po tretjem odstavku 55.c člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12)

sklenilo:

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 45826/2012 z dne 26. 11. 2015 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. II Kp 45826/2012 z dne 15. 4. 2015 in s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani št. I K 45826/2012 z dne 22. 1. 2015 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil s sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani obsojen zaradi kaznivega dejanja spolnega napada na osebo, mlajšo od 15 let, po tretjem odstavku 173. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15 in 38/16 – v nadaljevanju KZ-1). Sodišče mu je izreklo zaporno kazen štirih let in treh mesecev. Pritožnikov zagovornik je vložil zoper sodbo pritožbo, ki ji je Višje sodišče v Ljubljani delno ugodilo tako, da je znižalo zaporno kazen na tri leta in šest mesecev, v preostalem delu pa jo je zavrnilo kot neutemeljeno. Vrhovno sodišče je zahtevo za varstvo zakonitosti pritožnikovega zagovornika zavrnilo kot neutemeljeno.

2. Pritožnik zatrjuje kršitev pravic iz 22., 23., 25., 27., 28. in 29. člena Ustave in poudarja, da kaznivega dejanja ni izvršil. Po pritožnikovem mnenju izpodbijane sodbe posegajo v domnevo nedolžnosti iz 27. člena Ustave, saj naj bi bil na podlagi izvedenega dokaznega postopka podan dvom o njegovi krivdi, zato naj bi ga sodišče moralo oprostiti. Ker je bil obsojen, naj bi Okrožno in Višje sodišče kršili načelo *in dubio pro reo*, Vrhovno sodišče pa naj te kršitve ne bi odpravilo. Iz obrazložitve sodbe Okrožnega sodišča naj ne bi

izhajala gotovost o pritožnikovi krivdi, zaradi česar naj bi bilo treba pritožnika oprostiti. Pritožnik se zaveda, da Ustavno sodišče ne more spreminjati dokazne ocene sodišč, kot ustavnopravno relevantno pa izpostavlja vprašanje, ali dokazna ocena in obrazložitev sodišč v obravnavani zadevi ustrezata standardu gotovosti storitve očitane kaznivega dejanja, in sicer tako glede vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja kot tudi glede elementov splošnega pojma kaznivega dejanja oziroma vprašanja pravilne uporabe načela *in dubio pro reo*. Pritožnik nadalje zatrjuje, da ne obstajajo nobeni materialni dokazi za to, da je izvršil kaznivo dejanje, DNK bris naj bi bil negativen, mladoletna oškodovanka naj ne bi bila zaslišana kot prič, ugotovljeno naj bi tudi bilo, da obsojeni nima nagnjenj k pedofiliji in da mladoletna oškodovanka ne izkazuje znakov spolne zlorabe. Ugotovljenega dejanskega stanja naj pritožnik niti v ustavni pritožbi niti v kazenskem postopku ne bi izpodbijal. Navaja pa, da na podlagi teh dejstev ni mogoče z gotovostjo ugotoviti, da je izvršil kaznivo dejanje. Ker je Okrožno sodišče odločilo, da z gotovostjo šteje, da je pritožnik storil kaznivo dejanje, čeprav naj obrazložena dokazna ocena tega ne bi podpirala, naj bi grobo kršilo pravico do domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave. Vrhovno sodišče naj ne bi sledilo navedbam pritožnika in naj bi ugotovilo, da izpodbija dejansko stanje, kljub temu, da je pritožnik izpostavil, da to ne drži in da naj bi izpostavljal zgolj to, da že ugotovljena dejstva ne omogočajo zaključka, da je pritožnik z gotovostjo storil očitano mu kaznivo dejanje oziroma da mu krivda ni bila dokazana do stopnje gotovosti. Stališče Vrhovnega sodišča, da je pritožnik v zahtevi za varstvo zakonitosti izpodbijal dejansko stanje, naj bi bilo "nepravilno". Vrhovno sodišče naj se zato ne bi ukvarjalo z nosilnim razlogom zahteve za varstvo zakonitosti ter naj se ne bi opredelilo do pritožnikovih očitkov v zvezi s tem (da dokazna ocena in obrazložitev sodišč v obravnavani zadevi ne ustreza standardu gotovosti storitve očitane kaznivega dejanja, in sicer tako glede vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja kot tudi glede elementov splošnega pojma kaznivega dejanja), s tem pa naj bi bili pritožniku kršeni pravici do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave ter do sodnega varstva iz 23. člena Ustave. Ker naj kršitve ne bi odpravilo niti Višje, niti Vrhovno sodišče, naj bi bila pritožniku kršena tudi pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Sodišči naj se tudi ne bi opredelili do očitane kršitve. V zvezi s to kršitvijo Vrhovnega sodišča pritožnik zatrjuje tudi kršitev 28. in 29. člena Ustave. S tem, ko naj bi bil obsojen zgolj na podlagi izpovedi posrednih prič, naj bi mu bilo poseženo v pravna jamstva v kazenskem postopku iz 29. člena Ustave, posebej v pravico do učinkovite obrambe. Pritožnik zatrjuje, da mu, glede na to, da naj zoper njega ne bi bilo materialnih dokazov, krivde ne bi bilo mogoče dokazati do stopnje gotovosti. Z uporabo posrednih prič (tj. prič, katerim naj bi oškodovanka zaupala, da je bilo zoper njo izvršeno kaznivo dejanje) naj bi bila pritožniku onemogočena učinkovita obramba, saj naj se z njimi ne bi mogel učinkovito soočiti in nasprotovati njihovi izpovedbi drugače, kot da obtožbe zanika.

3. Okrožno sodišče v Ljubljani je odločitev, da je pritožnik kriv, utemeljilo z listinskimi dokazi (obvestilo zdravniku, poročila in zapisniki centra za socialno delo, poročilo o preiskavi Nacionalnega forenzičnega laboratorija, elektronska sporočila, poročilo zdravstvenega doma), zaslišalo pa je tudi pritožnikovo zunajzakonsko partnerico, njeno sestro in mati, pritožnikovega lečečega zdravnika ter sodna izvedenca psihiatrične stroke, Č. D. E. F., ki je opravila pedopsihiatrično preiskavo oškodovanke, in G. H., ki je izdelal

psihiatrično izvedenstvo za pritožnika in ki je v tem okviru tudi ocenil pisno izvedensko mnenje izvedenca kliničnega psihologa iz pravnega postopka. Okrožno sodišče je v sodbi obrazložilo, zakaj je ugotovilo, da je tožilstvo do stopnje gotovosti dokazalo, da je pritožnik izvršil očitano mu kaznivo dejanje, pri tem pa se je še posebej osredotočilo na obrazložitev svoje presoje, zakaj verjame oškodovanki in svakinji, da ji je oškodovanka zaupala, da je pritožnik zoper oškodovanko izvršil kaznivo dejanje, ne pa pritožniku in njegovi zunajzakonski partnerki. Pri tem se je oprlo tudi na mnenje sodne izvedenke, kateri naj bi se oškodovanka sama zaupala. Okrožno sodišče se je v svoji sodbi opredelilo tudi do očitka obrambe, da v kazenskem postopku ni nobenega očitca ali materialnega dokaza, ki bi kazal na pritožnikovo krivdo. V zvezi s tem je obrazloženo zavrnilo argument obrambe, da bi v primerih tako hudih kaznivih dejanj moglo priti do obsodbe le v primeru obstoja materialnih dokazov oziroma verodostojnih neposrednih prič – očitcev, saj naj bi bila posebej kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost take narave, da je obstoj neposrednih dokazov praktično vedno izključen. Po mnenju Okrožnega sodišča naj bi šlo za zaključen in logično sklenjen ter konkreten krog indicev, da bi bilo z gotovostjo mogoče narediti sklep, da so dokazani vsi elementi kaznivega dejanja.

4. Na podlagi pritožbe pritožnikovega zagovornika je Višje sodišče odločilo, da je sodišče prve stopnje v celoti in pravilno ugotovilo dejansko stanje, napravilo pravilne dokazne zaključke in zanje navedlo prepričljive razloge. Še posebej je obrazložilo, zakaj meni, da je sodišče prve stopnje pravilno ugotovilo obstoj pritožnikovega namena po zadovoljevanju njegovih spolnih potreb, zakaj je sodišče pravilno presodilo mnenje izvedenca psihiatra ter psihiatrinje ter zakaj je pravilno ugotovilo obstoj zakonskega znaka zlorabe položaja.

5. Vrhovno sodišče je zahtevo za varstvo zakonitosti pritožnikovega zagovornika zavrnilo kot neutemeljeno. Odločilo je, da zagovornik kljub sklicevanju na kršitev kazenskega zakona, kazenskega postopka in zaradi kršitev človekovih pravic iz 22., 23., 27., 28. in 29. člena Ustave dejansko napada ugotovljeno dejansko stanje, kar pa naj glede na 420. člen Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13 in 87/14 – v nadaljevanju ZKP) ne bi bil dopusten razlog za vložitev tega izrednega pravnega sredstva. Vrhovno sodišče je še obrazložilo, zakaj je Okrožno sodišče primerno obrazložilo obstoj obeh spornih zakonskih znakov.

6. Ustavno sodišče je vpogledalo v kazenski spis št. I K 45826/2012 in pridobilo podatke od Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij.

B.

7. Kdor je obdolžen kaznivega ravnanja, velja v skladu s 27. členom Ustave za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo domneva nedolžnosti pomeni, da (1) oseba velja za nedolžno, dokler se ji ne dokaže krivda, (2) da mora krivdo dokazovati državni tožilec in

ne obdolžena oseba (dokazno breme) in (3), kar je najpomembneje, da mora sodišče v dvomu, ko krivda ni nesporno dokazana, obdolženo osebo oprostiti (*in dubio pro reo*).¹ Če bi torej sodišče v tej zadevi pritožnika obsodilo, ne da bi bilo onkraj razumnega dvoma prepričano o tem, da je storil očitano kaznivo dejanje in da je zanj tudi kazensko odgovoren, bi kršilo njegovo pravico do domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave.²

8. Glede na vsebino ustavne pritožbe je treba ugotoviti, da pritožnik zgolj zatrjuje, da je bil na podlagi izvedenega dokaznega postopka podan dvom o njegovi krivdi in torej kršitev 27. člena Ustave, saj tega z navedbami, v katerih predstavi svojo presojo izvedenih dokazov, ne more utemeljiti. Na podlagi pritožnikovih navedb v ustavni pritožbi je zato mogoče ugotoviti, da pritožnik dejansko zatrjuje kršitev pravice iz 22. člena Ustave. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo iz jamstva enakega varstva pravic (22. člen Ustave) izhaja med drugim zahteva, da so odločbe, s katerimi je pristojni organ odločil o posameznikovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih, obrazložene.³ Pritožnik navedeno kršitev tudi sicer očita Okrožnemu sodišču, Višjemu in Vrhovnemu sodišču pa očita, da se do tega očitka nista opredelili, stališče Vrhovnega sodišča, da z očitanim zatrjuje nepravilno ugotovljeno dejansko stanje, pa smiselno ocenjuje kot arbitrarno.

9. Iz sodbe Okrožnega sodišča je razvidno, da je sodišče obrazložilo obstoj vseh zakonskih znakov in presojo dokazov, še posebej, zakaj je verjelo obremenilnima pričama in ne pritožniku. Zato je očitno neutemeljen očitek pritožnika o kršitvi pravice iz 22. člena Ustave. Višje sodišče je pritožnikove očitke v zvezi s kršitvijo načela *in dubio pro reo* obravnavalo v okviru izpodbijanega ugotovljenega dejanskega stanja in dokazne ocene. Tako je pritožnikove očitke v zvezi s tem razumelo tudi Vrhovno sodišče, ki se je torej do tega očitka opredelilo. Zato je očitno neutemeljen tudi pritožnikov očitek, da se sodišči do te zatrjevane kršitve nista opredelili.

10. Kršitev 22. člena Ustave pritožnik utemeljuje tudi z navedbo, da je odločitev Vrhovnega sodišča, da je pritožnik z zahtevo za varstvo zakonitosti dejansko izpodbijal ugotovljeno dejansko stanje, ne pa kršitve kazenskega zakona oziroma kazenskega postopka, "nepravilna". Pritožnik zgolj z zatrjevanjem nepravilnosti oziroma nezakonitosti stališča ne more utemeljevati kršitve Ustave. Njegove trditve pa je mogoče razumeti kot smiselno zatrjevanje arbitrarnega oziroma očitno napačnega stališča Vrhovnega sodišča, zato je upoštevena presoja z vidika 22. člena Ustave. Iz 22. člena Ustave izhaja zahteva po poštenem postopku (*fair trial* oziroma *fair hearing*). Zapoved o poštenem postopku iz 22. člena Ustave med drugim pomeni prepoved samovolje državnih organov v postopku zoper posameznika in prepoved oziroma preprečevanje neutemeljenih posegov državne oblasti v pravice posameznika.⁴ Oceno samovoljnosti odločitve lahko Ustavno sodišče

¹ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-6/93 z dne 1. 4. 1994 (Uradni list RS, št. 23/94, in OdlUS III, 33), 15. točka obrazložitve.

² Odločba Ustavnega sodišča št. Up-762/05 z dne 20. 9. 2007 (Uradni list RS, št. 93/07, in OdlUS XVI, 106).

³ Na primer odločba Ustavnega sodišča št. Up-373/97 z dne 22. 2. 2001 (Uradni list RS, št. 19/01, OdlUS X, 108).

⁴ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-762/03 z dne 7. 4. 2005 (Uradni list RS, št. 46/05, in OdlUS XIV, 39).

izreče v primeru, ko sodišče odločitve sploh ne utemelji s pravnimi argumenti, zaradi česar je utemeljen sklep stranke, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, pač pa na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev.⁵

11. Pritožnik ustavni pritožbi ni priložil zahteve za varstvo zakonitosti, iz sodbe Vrhovnega sodišča pa je mogoče razbrati, da je v tem pravnem sredstvu zatrjeval kršitev kazenskega zakona, kazenskega postopka ter pravic iz 22., 23., 27., 28. in 29. člena Ustave. V odgovoru na tožilski odgovor na vloženo zahtevo za varstvo zakonitosti je pritožnikov zagovornik poudaril, da uveljavljanje načela *in dubio pro reo* ne pomeni izpodbijanja ugotovljenega dejanskega stanja, ker mora biti za obsodilno sodbo krivda obsojenca dokazana s stopnjo gotovosti, kar pa naj v obravnavanem primeru ne bi bilo podano. Ker naj dvom o krivdi obsojenca z dokaznim postopkom ne bi bil izključen, naj bi bila zahteva za varstvo zakonitosti utemeljena. V skladu z drugim odstavkom 402. člena ZKP zahteve za varstvo zakonitosti izrecno ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Temu pritožnik v ustavni pritožbi ne nasprotuje. V obravnavanem primeru je Vrhovno sodišče presodilo, da pritožnik kljub sklicevanju na kršitev prava in človekovih pravic dejansko izpodbija ugotovljeno dejansko stanje. Svojo odločitev je oprlo na dopustne pravne argumente, zato je ta pritožnikov očitek očitno neutemeljen.

12. Pritožnik na tej podlagi zaradi neodprave kršitve pred Vrhovnim sodiščem zatrjuje tudi kršitev pravice iz 25. člena Ustave. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo pravica iz 25. člena Ustave ne zagotavlja tudi izrednega pravnega sredstva, ampak zgolj dvostopenjsko odločanje na podlagi pritožbe.⁶ Kršitve 28. člena Ustave pritožnik ni z ničemer obrazložil, zato s tem ne more uspeti.

13. Pritožnik zatrjuje tudi kršitev pravice iz 29. člena Ustave, ker je bil obsojen zgolj na podlagi posrednih prič. V skladu z 29. členom Ustave morajo biti vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, ob popolni enakopravnosti zagotovljene tudi naslednje pravice: da ima primeren čas in možnosti za pripravo svoje obrambe; da se mu sodi v njegovi navzočnosti in da se brani sam ali z zagovornikom; da mu je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist; da ni dolžan izpovedati zoper sebe ali svoje bližnje ali priznati krivde. Pomemben del obrambe, dejansko njeno jedro, je tudi možnost opredeljevanja do dokazov in polno sodelovanje v dokaznem postopku. Če je okrnjen ta element, obdolžencu ni omogočena učinkovita obramba.⁷

14. Iz sodbe Višjega sodišča ni razvidno, da bi pritožnik ta očitek uveljavljal v pritožbi, razen kolikor ga je uveljavljal v okviru izpodbijanja zmotno ugotovljenega dejanskega stanja. Uveljavljanje tega očitka ni razvidno niti iz sodbe Vrhovnega sodišča. Pritožnik tudi ne zatrjuje, da se Višje in Vrhovno sodišče do tega očitka nista opredelili. Zato ni izkazal, da bi bil očitek materialno izčrpan. V kolikor pa pritožnik tudi s tem izraža zgolj svoje

⁵ Sklep Ustavnega sodišča št. Up-262/03, U-I-201/05 z dne 23. 6. 2005 (OdlUS XIV, 97).

⁶ Glej na primer sklep Ustavnega sodišča št. Up-1256/05 z dne 19. 4. 2007.

⁷ Odločba Ustavnega sodišča št. Up-234/13 z dne 27. 11. 2014 (Uradni list RS, št. 89/14, in OdlUS XX, 40), 13. točka obrazložitve.

nestrinjanje z ugotovljenim dejanskim stanjem oziroma uporabo materialnega prava, pa s tem pred Ustavnim sodiščem ne more uspeti.

15. Glede na navedeno niso izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču (v nadaljevanju ZUstS). Zato Ustavno sodišče ustavne pritožbe ni sprejelo v obravnavo. Ob taki odločitvi Ustavnemu sodišču tudi ni bilo treba odločiti o predlogu pritožnika, naj do svoje končne odločitve zadrži izvrševanje pravnomočne kazenske sodbe.

C.

16. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter tretje alineje tretjega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar in dr. Marijan Pavčnik. Sodnik Marko Šorli je bil pri odločanju o tej zadevi izločen. Proti sklepu je glasoval sodnik Jaklič, ki se je izrekel za sprejem ustavne pritožbe in je dal odklonilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica